

Les clàssiques i els blocs

Laura Lucas

INS Gallecs, Mollet del Vallès
orapsodos@gmail.com

Recepció: 18/9/2011

Resum

L'article pretén descriure el procés dut a terme per a la creació d'un bloc que complementa els continguts apresos en les assignatures de Llatí i Grec a batxillerat. Explica el com, el què i sobretot per què és una experiència gratificant i engrescadora. Alhora serveix per a presentar el bloc de clàssiques realitzat pels alumnes de l'INS Gallecs de Mollet del Vallès sota el tutoratge de l'autora.

Paraules clau: clàssiques, bloc, experiència docent.

Quan es va presentar la I Trobada Paideia en el marc de les V Jornades de Didàctica de les Llengües Clàssiques de 2011, es va explicar la possibilitat de participar en el format BarCamp, és a dir, participar fent una petita exposició de caràcter molt pràctic en la qual s'expliqués alguna experiència didàctica que s'hagués dut a terme. En aquesta línia vaig pensar que seria interessant compartir la meua experiència docent en l'àmbit de les TIC, reflex de la feina que hem fet aquests dos darrers anys.

Un cop presa la decisió de fer-ho, calia trobar un títol: així «Les clàssiques i els blocs» ho vol dir tot i no vol dir res. Perquè la meua intenció no és parlar dels blocs de clàssiques que existeixen, molts i de molta qualitat, sinó de la meua experiència al capdavant d'un bloc de clàssiques realitzat pels alumnes de batxillerat que estudien llatí i grec a l'INS Gallecs de Mollet del Vallès.

El món blocaire és un món que neix al 1993, però que no es desenvolupa amb força fins al 2000-2001, i és al 2007 que el portal educatiu de la XTEC, posa en funcionament XTECBlocs <<http://blocs.xtec.cat>>. Així, tot i ser un fenomen nou, si més no en educació, de seguida trobem blocs de temàtica clàssica en la xarxa. A Catalunya els pioners són *El fil de les Clàssiques* <<http://blocs.xtec.cat/elfildelesclassiques/>> de Margalida Capellà, des de l'any 2007, *Clàssics a la Romana* <<http://classicsalaromana.blogspot.com/>> de Montse Dalmau i Majka Llibre del 2008, *Aracne fila i fila* <<http://blocs.xtec.cat/aracnefilaifila/>> també del 2008, amb la seva descendència, i *El vaixell d'Odisseu* <<http://vaixelldodisseu.blogspot.com/>> del 2009 de Jordi Rincón.

D'altra banda també podem trobar blocs molt interessants a la resta d'Espanya. Per fer-ne un seguiment és especialment útil l'apartat de blocs de la pàgina de *Chironweb* <<http://www.chironweb.org/ca>>, grup de treball col·laboratiu de professors de clàssiques de tota la geografia espanyola, actiu des de gener de 2002. Molt interessant!

Aquests van ser de bon principi els blocs que em van inspirar –juntament amb un grapat d'alumnes que tot just han acabat el batxillerat. I després de repensar-m'ho molt i ponderar la feina que podia suposar, un 7 de gener de 2010 naixia *L'ombra d'un somni* <<http://www.lombradunsomni.blogspot.com/>>. El nom, tal com s'explica en la pàgina

de presentació, és fruit d'una votació dirigida entre els alumnes que el van iniciar, creat a partir de la variació d'un poema de Píndar, que em va captivar quan jo feia grec a tercer de BUP.

Així doncs, el bloc de clàssiques *L'ombra d'un somni* neix amb el propòsit de complementar i ampliar els continguts de les matèries de llatí i grec impartides a batxillerat en primer i segon curs. L'objectiu del bloc és que els mateixos alumnes siguin capaços de comprendre i adonar-se que els continguts de la matèria no queden tancats entre quatre parets, ni es limiten a textos en llengües semicomprendibles, sinó que aquests textos ens parlen d'uns homes i unes dones que van viure fa molts anys però que ens van deixar la seva empremta molt marcada. I que només cal mirar una mica al nostre voltant per descobrir-la.

Per això, els principals autors són els alumnes, però el bloc es construeix entre tots i jo també publico entrades relacionades amb les matèries. I la intenció és fer un bloc en el qual puguem expressar cadascun de nosaltres allò que vulguem, amb una única condició: ha d'estar relacionat amb el món de les llengües i la cultura clàssica. El resultat d'aquests quasi dos cursos el podeu veure si hi tafanegeu una miqueta.

1. Com es fa un bloc?

A la xarxa podeu trobar molta informació sobre com fer un bloc. Us adreço a la pàgina de Margalida Capellà *Clàssiques Digitals* <<http://www.telefonica.net/web2/exteriors/classiques%20digitals/index.html>> on està explicat amb tots els ets i uts. Darrerament, a XTECBlocs també s'ha publicat un apartat «Ajuda» on podeu trobar indicacions per fer tot el que us proposeu.

Ara bé, en el meu cas, com gairebé amb tota la informàtica o ofimàtica que jo sé, la creació ha estat a partir del conegut assaig-error, ajudat pels tutorials que abunden a la xarxa. En qualsevol cas, és molt més senzill del que pot semblar a priori.

Aleshores, la primera gran decisió és on obrim el bloc. A XTECBlocs, a Blogger <<http://www.blogger.com>>? La veritat és que vaig mirar-me'ls tots dos (XTECBlocs funciona amb WordPress <<http://wordpress.com>>), però em va semblar més intuïtiu i fàcil d'utilitzar el de Blogger. A més els alumnes ja tenien comptes de Hotmail o de Gmail, i això facilitava la feina. Aleshores cal decidir el nom, que en aquest cas ja he dit com es va fer, el disseny –hi ha milers de possibilitats i pot costar trobar la «nostra»–, els *gadgets* que s'hi poden posar, els enllaços que considerem imprescindibles, les eines útils, les seccions fixes. Tot això és feina de l'administrador del bloc, que serà el professor, però els alumnes també poden fer les seves propostes.

D'altra banda, hi ha el menú lateral, que inicialment era molt simple, i que s'ha anat ampliant i modificant. I en això he d'agrair la col·laboració de la professora llicenciada en clàssiques Cristina Cheira, exalumna i amiga, que també va fer una feinada.

Ara bé, la qüestió més important és omplir-lo de continguts, escriure les entrades. En aquest punt, la meva decisió va ser que el bloc l'havien de fer els alumnes, –ja que ells fan de receptors la major part de la seva vida escolar i l'objectiu era oferir-los quelcom diferent–, perquè fossin ells els veritables protagonistes, les ànimes o les ombres del bloc. A més, jo no crec que trobés tantes idees...

I així, en una decisió consensuada vam decidir que publicaríem una entrada cada dos dies seguint un calendari que quedaria fixat cada inici de trimestre. Crec que al principi no es van creure que allò anés de debò. Volia fer un calendari digital, però va resultar molt més simple fer-ho a l'antiga: vam apuntar-nos a les respectives agendes quan li tocava a cadascun.

El següent pas fou anar a l'aula d'ordinadors –cosa que al meu centre és una odíssea–, on vaig enviar a tots els alumnes una invitació per ser membres/autors del bloc. Això els autoritza a penjar i modificar les seves publicacions, així com a comentar les entrades dels seus companys. Un cop iniciat això, vam començar les publicacions. Evidentment hi va haver dificultats, però les vam anar resolent amb paciència i intuïció.

La consigna és simple: el format, l'estil, el suport pot ser variat, el tema relacionat amb el llatí, el grec i la cultura clàssica –articles de llengua (etimologia), de cultura, de mitologia, de pervivència–, en versió text, presentació d'imatges, joc d'aparellament, vídeo...

Quan va acabar el torn dels de 1r en van prendre part els de 2n, tot i que el nivell de participació és inferior, ja que els alumnes veuen el bloc com un afegit, no directament relacionat i profitós per als objectius de l'assignatura. I de fet, és una visió que tampoc no vull alterar, ja que, tot i l'obligatorietat, em sembla que la capacitat de decidir fins a quin punt s'impliquen de manera quasi voluntària atorga un plus d'interès i valor a una feina que d'alguna manera fan perquè volen.

De totes maneres, quan va acabar el trimestre, vaig decidir puntuar les aportacions i participació, com a premi per la seva feina. I actualment, segons consta en les meves programacions, la participació en el bloc suposa un 20% de la nota, fent mitjana amb altre tipus de treballs o controls breus.

En acabar el curs, vam acomiadar els alumnes de 2n, i s'hi van incorporar els nous de primer, que provenien en la seva majoria de 4t. A finals de 4t ja els havia fet fer un treball digital, que durant l'estiu vaig publicar en l'apartat de mitologia. D'aquesta manera, ells ja formaven part del bloc. Vam repetir el procés d'inscripció i de distribució de tasques.

Des del principi hi va haver alumnes amb més idees i d'altres que necessitaven més guiatge a l'hora de triar tema i també de desenvolupar-lo. Això ho fèiem al sortir de classe, en un apart, i sovint a través del correu electrònic. Vaig animar-los a mirar i remirar allò que altres publicaven per inspirar-se. Evidentment, els alumnes saben que no es tracta de copiar i enganxar, tot i que en algun cas ho hagin fet. Aquest és un aspecte difícil de controlar, perquè disposem d'un temps limitat, però normalment responen. En qualsevol cas, els alumnes feien la seva part, fins i tot creant expectatives a classe que es traduïen en visites i comentaris.

Veureu doncs, que hi ha gran varietat de continguts –amb preferència per la mitologia– i de qualitat. Això respon lògicament a la diversitat de l'alumnat. També hi ha trimestres que les entrades tenen un fil conductor: pervivència, viatge a Grècia, o bé estan relacionades amb els temes de cultura que estem fent a classe. I com que els continguts de classe es van repetint, també de vegades hi ha reedicions d'entrades antigues, amb petites aportacions noves.

Com a autora he publicat algunes entrades originals, encara que la major part són d'ampliació de continguts, presentacions o vídeos que estan a la xarxa i que són útils per acabar de treballar algun tema, o bé entrades d'altres blocs especialment interessants.

Ens permet també deixar constància de les activitats que duem a terme fora de l'aula, principalment de les excursions, i així ja són gairebé obligats els reportatges en vídeo de les sortides que hem fet.

D'alguna manera és un calaix on guardem les informacions interessants, d'ampliació, curiositats que trobem i volem compartir. I en això, els alumnes s'esforcen per ser originals, per parlar d'algun tema sorprenent, des d'un punt de vista nou...

2. Utilitat

Penso que encara queda molt per fer i per millorar, però també crec que el projecte té com a punt fort la implicació dels alumnes en un projecte comú i diferenciador. Ja sabeu que els de clàssiques són vistos com els «bitxos» rars, els de la cua de l'atur, els que fan el batxillerat fàcil. Participar en un projecte «modern» com és un bloc els dóna confiança. No som el passat únicament, som el passat en el present amb les eines del futur, i fem ús de les noves tecnologies com qui més. Els alumnes no-tecnològics s'espavilen i encara que no els és propi de la matèria es mouen còmodament en àmbits que semblen aliens a la seva especialitat.

Crec que això els fa sentir orgullosos i vàlids i probablement també més competents en unes quantes competències bàsiques que ara estan tan de moda.

Perquè a través del bloc treballem les competències següents:

- Competència personal i interpersonal i competència comunicativa: el fet d'escriure o crear és per publicar, per compartir, i per tant, implica la necessitat de conèixer els altres, la seva capacitat de recepció i de comprensió. L'alumne ha d'adequar el llenguatge i redacció a aquest fi.
- Competència en recerca i competència en la gestió i el tractament de la informació: per elaborar cada entrada, l'alumne ha de cercar informació a la xarxa o bé en llibres. Després l'ha de sintetitzar i redactar.
- Competència digital: el bloc col·laboratiu és una plataforma ideal per posar en pràctica els continguts digitals apresos en l'assignatura d'Informàtica.
- Competència en el coneixement i interacció amb el món: descobrir la pervivència del món clàssic en l'actualitat és una bona forma de conèixer millor el món que ens envolta. La interacció es dóna en tot moment ja que les seves entrades poden ser llegides per qualsevol que tingui accés a la xarxa.

3. Dificultats

La primera, la manca de temps, les presses i l'última hora.

La falta de responsabilitat d'alguns alumnes.

La manca d'idees: n'hem de tenir un sac ple i anar apuntant-les quan vénen (com els regals de Reis).

Les còpies: sovint costa controlar i convèncer que no es tracta de copiar de *Wikipedia* (especialment quan les entrades van de mitologia, que és el que més els tira). Sempre hi ha casos que apareixen a última hora. Si no, sempre es pot proposar la versió presentació sigui vídeo sigui PowerPoint. En aquest punt hem de ser flexibles si volem mantenir la participació.

L'ús «legal» de les imatges.

La falta de participació en els comentaris: em consta que els alumnes visiten el bloc, però sovint no saben què dir en els comentaris, a part d'un «que bonic», etc. També en aquest punt cal ser flexible. I tenir en compte que és feina voluntària, lliure i feta des de casa. Si es té la possibilitat de dedicar una hora setmanal a llegir i comentar entrades en una aula digital en el centre, és possible que el nivell dels comentaris millori.

Altres entrebancs han estat de caire tècnic, –molts sabien fer un PowerPoint i poca cosa més– com que els PowerPoint no es poden penjar si no estan allotjats en alguna pàgina, primer vam fer servir el MovieMaker, després els conversors a vídeo, ara ja tenim comptes a SlideShare, YouTube...

4. Descripció del procés

1. L'alumne (o el professor) té una idea.
2. Redacta l'entrada i la il·lustra amb imatges o vídeo.
3. L'envia al professor per via correu electrònic.
4. L'entrada és corregida i reenviada.
5. L'alumne hi fa els canvis que calguin i la publica
6. Es publica i la resta d'alumnes la comenten.
7. També es pot penjar directament l'entrada com a esborrany al bloc, es corregeix *in situ* i es publica

5. Conclusió

Amb l'ús d'un bloc podem utilitzar les noves tecnologies que ens ofereixen una nova forma de treball més col·laboratiu i responsable. En la mesura que el treball propi forma part d'una feina comuna l'alumnat s'hi implica més.

Els alumnes, doncs, a més d'adquirir competència en l'ús d'eines digitals, fan un aprenentatge emocional dels conceptes, ja que la implicació en l'acte de ser creatius fa que els conceptes treballats es fixin d'una manera més aprofundida.

A més, per ser creatius han de fer una cerca prèvia. I d'aquesta manera aprenen a buscar informació, a llegir-la, a classificar-la, a entendre-la, a discriminar si és bona o no, i després d'això, han d'escriure la seva composició.

En conclusió, us puc dir que crear i mantenir un bloc en una aula de clàssiques, amb caràcter gairebé voluntari, és una experiència molt gratificant –absorbent i esgotadora, però gratificant, tant per al professor com per als alumnes. Probablement perquè el principi d'aquesta mena de bloc és la col·laboració, la cooperació, i la paraula clau és compartir. Cadascú ofereix el que té als altres.

En segon lloc, crec que un aspecte importantíssim és el fet que els alumnes són protagonistes: tots han somiat algun cop guanyar un concurs literari i que el seu poema fos llegit a classe: amb el bloc, la seva creació és vista i valorada pels companys i altra gent que no coneixen. Això, tot i que no ho diuen, els agrada, els estimula i els anima a millorar.

I de clàssiques, per què? Perquè és el món que estimem i ens fascina, encara que sembli que nedem contra corrent en una societat que ens vol arraconar, i perquè les clàssiques, com el català, tenen una forta presència en la xarxa, un medi que hem d'aprofitar per donar-nos a conèixer.

Curriculum

Laura Lucas González, llicenciada en Filologia Clàssica (especialitat de Grec) per la Universitat de Barcelona, el 1992, i professora definitiva en l'INS Gallecs de Mollet del Vallès, on imparteix classes des de l'any 2001. Apassionada de les noves tecnologies, i enamorada de les llengües (clàssiques i no) i de Grècia en general.
